

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER K.D. USHYNsky"
MOLDOVA STATE UNIVERSITY
UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW
VILNIUS UNIVERSITY
JOHNS HOPKINS UNIVERSITY
ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY
KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA
CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY
VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY**

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works
International Scientific and Practical Internet Conference

May 16, 2025

Odesa – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ
ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 року

Одеса – 2025

UDK 001+159.9 (063)
ВБК 72+88.4

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ

Бойків А. С.317

МОДЕЛЬ ОПИТУВАННЯ ПРО ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН «ТРИ ЦЕНТРИ ЛЮДИНИ» В ПРОЦЕСІ ПСИХОРЕАБІЛІТАЦІЇ УЧАСНИКІВ/УЧАСНИЦЬ БОЙОВИХ ДІЙ

Борисова О.О.321

ОСОБЛИВОСТІ РАННІХ СЕКСУАЛЬНИХ СТОСУНКІВ У СТАРШОМУ ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Панченко М. О., Денисенко А.О.324

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ТА ТРИВОЖНОСТІ У ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Набока О. О.327

Секція V.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ – ВЗАЄМОДІЯ ПСИХОЛОГА, УЧИТЕЛЯ І БАТЬКІВ.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПРОЯВУ КОНФЛІКТНОСТІ У ПІДЛІТКІВ

Багулова В., Оверчук В.330

РОЛЬ ЕКЗОГЕННИХ ФАКТОРІВ У ФОРМУВАННІ НЕГАТИВНОГО ДИТЯЧОГО ДОСВІДУ

Бичко К.А., Таран О.П.336

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ПІДЛІТКІВ У СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Гончаренко І. О., Макаренко Н. М.339

БАТЬКІВСЬКА ЛЮБОВ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКІ ВЗАЄМИНИ

Калюжна П.І., Денисенко А.О.341

РЕАКЦІЯ НА ВАЖКИЙ СТРЕС І ПОРУШЕННЯ АДАПТАЦІЇ У ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ШЛЯХИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ

Кириченко В. А., Мітіна С. В.344

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВІВ ТА ПРОЯВІВ СХИЛЬНОСТІ ДО БРЕХНІ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Ліпецька Л.О.346

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ І ТРИВОЖНОСТІ У СТУДЕНТІВ ПЕРШОКУРСНИКІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО ЧАСУ

Панасюгіна В., Оверчук В.351

ВПЛИВ ДИТЯЧОЇ ПСИХОТРАВМИ НА ФОРМУВАННЯ ДИСФУНКЦІЙНИХ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ

Пестерева К.С., Чугуєва І.Є.357

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АВА-ТЕРАПІЇ В РОБОТІ З ДІТЬМИ З РАС

Погрібний Г.С., Грек О.М.359

ВПЛИВ ДИТЯЧОЇ ПСИХОТРАВМИ НА ФОРМУВАННЯ ДИСФУНКЦІЙНИХ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ

Пестерева К.С., Чугуєва І.Є.

*Донецький національний університет
імені Василя Стуса*

Проблематика впливу дитячого психотравматичного досвіду на побудову міжособистісних стосунків у дорослому віці є надзвичайно актуальною, особливо в умовах сучасних соціокультурних викликів. Згідно з даними численних психологічних досліджень, ранній досвід емоційного відкидання, насильства, нехтування або втрати значущих дорослих суттєво впливає на емоційний розвиток особистості, її прив'язаність, самооцінку та здатність до формування стабільних стосунків [2, 3, 7].

Сучасна наука визнає, що не стільки сама травматична подія, скільки неспроможність дитини отримати належну підтримку й інтегрувати переживання в психіку є ключовим фактором розвитку дезадаптивних схем [4]. У дорослому житті це виявляється через проблеми довіри, емоційної відстороненості, залежності або навпаки — постійного прагнення до контролю. У більшості випадків саме ці порушення лежать в основі дисфункціональних міжособистісних моделей [5, 6].

Мета дослідження: проаналізувати вплив раннього травматичного досвіду на особливості міжособистісної поведінки у дорослому віці.

Об'єкт дослідження: міжособистісні стосунки дорослої особистості.

Предмет дослідження: взаємозв'язок дитячої психотравматизації з дисфункціональними моделями поведінки у партнерських стосунках.

Слід зазначити, що ранній травматичний досвід (втрата батьків, емоційне або фізичне насильство, нехтування) порушує базове відчуття безпеки, довіри, цінності себе. Внаслідок цього в особистості формуються негативні когнітивні схеми («Я не гідний любові», «Іншим не можна довіряти»), які стають підґрунтям дезадаптивних форм поведінки: емоційної залежності, уникнення близькості, аб'юзивних чи співзалежних відносин [3, 4].

Однією з найвідоміших концепцій, що узагальнює механізм впливу дитячої психотравматизації на дорослі стосунки, є теорія п'яти травм Ліз Бурбо. Вона описує зв'язок між специфічним дитячим досвідом і сформованими внаслідок цього особистісними захисними "масками", які в подальшому визначають стиль взаємодії з іншими людьми [7]. Наприклад, травма покинутості часто формує надмірну залежність у стосунках, тоді як травма зради — прагнення до домінування та контролю.

Психологічні дослідження останніх десятиліть підкреслюють, що такі особистості схильні до повторної травматизації — вони несвідомо залучаються у стосунки, подібні до дитячого досвіду [8]. Тобто, дитина, яка відчувала емоційну холодність з боку матері, згодом обирає партнерів, що також не виявляють тепла, підкріплюючи вже знайомий патерн. Це називають реплікацією травматичного сценарію, що є характерною ознакою дисфункціональних відносин.

Типовими формами таких стосунків у дорослому віці є симбіотичні, співзалежні, аб'юзивні, емоційно холодні або контролюючі. До них часто

додаються явища романтичної тривожності, емоційної залежності або феномен травматичного зв'язку — коли жертва прив'язується до агресора внаслідок циклічного насильства і примирення [6, 8].

Також варто підкреслити важливість нейропсихологічного підходу у поясненні наслідків дитячих травм. Як доводять Бессел ван дер Колк, Пітер Левін та інші фахівці, психотравма закріплюється не лише в пам'яті, а й на тілесному рівні — через хронічне перенапруження нервової системи, порушення гормонального фону, зміни у функціонуванні лімбічної системи [1, 4, 8].

Наслідки таких змін можуть включати: низьку самооцінку, емоційну нестабільність, труднощі у формуванні безпечної прихильності, схильність до емоційної або фізичної ізоляції, та розвиток ПТСР. Все це значною мірою ускладнює формування здорових стосунків у дорослому віці.

Отже, дослідження впливу раннього травматичного досвіду на характер міжособистісної взаємодії є надзвичайно важливим для психологічної практики, оскільки дозволяє не лише глибше зрозуміти витoki емоційної дисфункції, але й ефективніше будувати психотерапевтичну інтервенцію. Своєчасна психотерапевтична допомога, спрямована на інтеграцію травматичного досвіду, формування нових адаптивних моделей поведінки та емоційної регуляції, може істотно знизити ризики повторної травматизації та сприяти покращенню якості міжособистісних зв'язків.

Виходячи з наведеного, можемо констатувати що, дитячий психотравматичний досвід є потужним предиктором дисфункцій у міжособистісній сфері дорослого, що потребує цілісного та індивідуалізованого психотерапевтичного підходу.

Ключові слова: дитяча психотравма, міжособистісні стосунки, дезадаптація, прив'язаність, дисфункціональні стосунки.

Література:

1. Боулбі Дж. Прив'язаність. К.: Видавництво УЦВІГ, 2005. 368 с.
2. Ван дер Колк Б. Тіло веде лік: Як подолати наслідки травми за допомогою новітніх досягнень психотерапії. К.: Наш Формат, 2021.
3. Levine P. Healing Trauma: A Pioneering Program for Restoring the Wisdom of Your Body. Sounds True, 2008.
4. Herman J. Trauma and Recovery. Basic Books, 1992.
5. Ainsworth M. Patterns of Attachment. Hillsdale, NJ: Erlbaum, 1978.
6. Бурбо Л. 5 травм, які заважають бути собою. К.: Клуб Сімейного Дозвілля, 2020.
7. Johnson S. Emotionally Focused Couple Therapy. Guilford Press, 2004.
8. Brisch K.H. Treating Attachment Disorders: From Theory to Therapy. Guilford Press, 2010.